

William Auld kaj Kálmán Kalocsay
Claude Gacond, 423-a radioprelego, 1971.11.17 & 20

Cl.- Parolas gesinjoroj Claude kaj Andrée Gacond.

La 6-an de oktobro Kálmán Kalocsay festis sian okdekjariĝon.

A.- Tri tagojn antaŭ lia naskiĝfesto okazis en la svisa urbeto Renens apud Lausanne Kultura Semajnfino Esperantista, kiu grupigis centon da partoprenantoj venintaj ne nur el Svislando mem, sed ankaŭ el Italio, Francio, Nederlando kaj Danlando.

Cl.- Unu el la prelegantoj, Henri Vatré, parolis dum du horoj pri la Budapeŝta Skolo, kiu naskiĝis ĉirkaŭ la revuo *Literatura Mondo*. Henri Vatré mem aktive partoprenis al la eldonado de tiu fama *Literatura Mondo*. Dum tri jaroj li vivis en Budapeŝto por alporti sian kunlaboron al la redaktora komitato kaj kooperativa eldonejo *Literatura Mondo*. Li havis la okazon ofte renkonti Kalman Kalocsay, kaj li provis montri al siaj geaŭdantoj la gravecon de la influo de tiu verkisto sur la disvolviĝon de esperanto mem kaj de ties literaturo originala kaj tradukita.

A.- Kalman Kalocsay estas nun konsiderata de la esperantistaro kiel granda poeto. Sed tio ne signifas, ke liaj verkoj estas multlegataj. Poezion ne facile komprenas la vasta publiko, kaj en esperanto ne abundas la pedagogoj, kiuj kapablas entuziasmigi aŭdantaron por poeziaj verkoj. Pro tio nia admiro al la talento kaj verkaro de Kalman Kalocsay restas sufiĉe abstrakta.

Cl.- En la revuo *Hungara Vivo* Ivo Lapenna, William Auld, Juan Régulo-Pérez kaj Lajos Tarkony en artikoloj, kiuj honoras Kalman Kalocsay, diras tion, kion ili ŝuldas al la ĉefredaktoro de *Literatura Mondo*.

A.- Hodiaŭ ni pensas vin interesi citante el la artikolo de William Auld.

Cl.- *Estas por mi,*

A.- skribis William Auld,

Cl.- *malfacile, oni povas diri preskaŭ neeble, skribi objektivaj pri Kalocsay. Mi neniam renkontis lin, tre malofte ni interŝanĝis korespondadojn, tamen lia granda influo formis la ĉefbazon de mia esperantista kultureco kaj lia verkaro estis la ekscita ĉefstudado de mia privata esperantista universitato. De Zamenhof mi ensorbis la ideologion de la mondlingvo, sed de Kalocsay unuavice ĝian spiriton, ĝian esprimivon kaj ĝian poeziecon.*

A.- En alia parto de tiu artikolo William Auld ankoraŭ diras :

Cl.- *La dua libro, kiun mi legis en Esperanto, estis la dantea « Infero », la tria estis la madaĉa « Tragedio de l' homo » - hazarde elektitaj el libro-listo ; pri la tradukinto en tiu momento mi eĉ ne aŭdis, ĉar la movadon mi estis neniam kontaktinta. Prezentu al vi la efikon de tiuj grandiozaj originaloj en grandioza traduko sur la animon de poeziema 22-jarulo !*

A.- Poste William Auld parolas pri la verko de Kalocsay, kiu plejmulte influadis lin :

Cl.- *Se, el la tuta verkaro de Kalocsay, mi devus nomi volumon, kiu plejmulte influadis mian tutan evoluon spiritan kaj korean, tio tamen estus la « Hungara Antologio » : Babits, Kosztolanyi, Szép kaj aliaj ŝajnis al mi miaj konatoj ne malpli ol la skotaj kaj anglaj poetoj de mia hejmlanda kulturo. Kiam miavice mi entreprenis tradukadon de tiuj lastaj, min subtenis en ĉiuj ŝajne neelireblaj dilemoj la penso, ke « Kalocsay tamen sukcesis ĉe Petöfi kaj Arany ».*

A.- Estus bone, ke homoj kiel William Auld povu instrui la esperanto-literaturon al multaj studentoj. Kion li mem travivis en sia junaĝo, li devus povi nun transdoni al la junaj lernemaj studentoj. Kontraŭe ni ankoraŭ troviĝas en periodo, en kiu ĉiu estas devigata memlerni ĉion. Kaj ne abundas la William Auld, kiuj kapablas mem iri al la malkovro de niaj verkistoj.

Cl.- Organizinte la unuan Kultureman Semajnfeston Esperantistoj en Renens apud Lausanne, ni volis iniciati la starigon de ia popola altlernejo, kie la svisaj esperantistoj povas ricevi instruon de kapablaj kaj talentaj esperantistoj. Serĉante personojn kapablajn prelegi pri la esperanto-literaturo, ni konstatis, ke ili ne abundas, almenaŭ en Svislando. Verŝajne iomete samas en la aliaj landoj.

A.- Atendante la belan tagon, kiu vidos la gefilojn de la esperantistoj povi frekventi kursojn, kiuj alportas la esencaĵojn de nia kulturo, ni revenas al William Auld. Jen kiel li priskribas la rolon de Kálmán Kalocsay :

Cl.- *Nun Kalocsay atingis sian okdekan jaron, kaj en tiu ĉi jaro aperos la tria el liaj novaj ŝekspirtradukoj – tradukoj, kiuj ne nur ne montras signojn de kadukiĝo, sed vere kaj efektive atingas novajn altojn de la tradukarto ! Antaŭ tia daŭra, vivolonga progresigo de la « plej malfacila el ĉiuj artoj » oni volas stari silente admiranta. Ke la tuta kulturo de Esperanto spegulas tiun progreson, ĉe kies pinto staris ĉiam Kalocsay, ĝin kvazaŭ post si trenante, estas la videbla pruvo pri la nesuperita rolo, kiun li ludis kaj ludadas en nia kulturmovado.*

A.- Kaj jen tre grava diro de William Auld :

Cl.- *Sen Kalocsay, oni eble devus cedi antaŭ la asertoj de tiuj filistroj neesperantistaj, ke Esperanto estas ĵargono senkultura kaj senliteratura. Pro li (pro liaj propraj verkoj, kaj tiuj, kiujn lia ekzempligo inspiris) ni povas fiera rebati, ke tiuj homoj tutsimple mensogas.*

A.- Pri la influo de Kalocsay, William Auld ankoraŭ diras :

Cl.- *La influo de Kalocsay konsistas antaŭ ĉio el indiĝenigo de la **formoj**. Tiuj formoj, kiujn ni nun akceptas senpense – aŭ eĉ jam ekevitaj ! ja ekzistis en multaj lingvoj, sed en Esperanto ilia rajtigo estis hezita kaj necerta. Post Kalocsay, ili fariĝis niaj – oni povus diri : niegaj ! Kiam ajn la historiistoj rigardos la internacilingvan kulturon, ili difinos al Kalocsay elstaran lokon, ne nur kiel al tradukisto, ne nur kiel al iniciatinto de la matura versarto, sed ankaŭ al la poeto, kiu verkis multajn senmortajn lirikaĵojn.*

A.- Se vi deziras relegi tiujn dirojn de William Auld, vi ilin serĉu en la revuo *Hungara Vivo*, 1971, numero 3-a.

Cl.- Vi aŭdis prelegon el Svislando. La venontan semajnon ni faros al vi raporton pri la seminario dediĉita al la aŭd-vida instruado, kiu disvolviĝis en Bazelo fine de oktobro. Parolis gesinjoroj Claude kaj Andrée Gacond. Ĝis reaŭdo !

-oOo-